

Provinciale Staten van de Provincie Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 5 oktober 2021

Verzonden, **- 5 OKT. 2021**

Ons kenmerk : 01919646
Afd./Opgave : Omgevingszaken
Behandeld door : 
Uw kenmerk : 01912040
Bijlage(n) :

Onderwerp : Zienswijze initiatiefvoorstel 'Naar een schone en gezonde leefomgeving: afbouw gebruik van pesticiden in Fryslân 2021-2030'

Geachte Statenleden,

Op 1 september jl. hebben de fracties GrienLinks, SP, D66, PvdD, PvdA, FNP en 50PLUS een initiatiefvoorstel ingediend. Dit voorstel zet in op het volledig afbouwen van het gebruik van pesticiden in Fryslân in de periode van 2021-2030.¹ Met deze brief maken wij gebruik van de gelegenheid om een zienswijze ten aanzien van het voorstel aan u kenbaar te maken.

Advies

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het gedegen uitgewerkte voorstel. We zien dat deze thematiek steeds breder begint te leven in de Fryske mienskip. Wij veronderstellen dan ook dat de initiatiefnemers van het voorstel ons een extra duwtje in de rug willen geven en willen meedenken als het gaat om de verdere uitvoering van het Bestuursakkoord 2019-2023 op dit punt. Dat waarderen wij.

De bekrachtiging van het volledige initiatiefvoorstel ontraden wij uw Staten echter. Dit met de reden dat een aantal voorstellen reeds zijn uitgevoerd/ worden uitgevoerd. Verder zien we (op dit moment) ten aanzien van een aantal voorstellen geen mogelijkheden. Ten aanzien van een aantal onderdelen van het voorstel zijn we bereid nader onderzoek te verrichten en één en ander uit te werken. In het hiernavolgende motiveren wij ons advies en zetten wij uiteen welke onderdelen wij nader willen onderzoeken.

¹ Waaronder ook wordt verstaan: gewasbeschermingsmiddelen. Uitzonderingen zijn alleen mogelijk als alternatieven aantoonbaar onvoldoende effectief zijn.

Uitvoering Bestuursakkoord 2019-2023

We vinden het belangrijk dat de dalende trend in biodiversiteit weer omgebogen wordt naar herstel op langere termijn. Onze provincie is groen en dat willen we zo houden. In onze benadering van de landbouw staat kwalitatieve groei dan ook voorop: beter, in plaats van meer.

Om dat te bereiken wordt vanuit diverse afdelingen en programma's samen met de verschillende partners en actoren in het veld, gewerkt aan het versterken van de biodiversiteit binnen de provincie Fryslân. Dit onder andere door de afbouw van middelengebruik te stimuleren. We zien ook dat dit al tot resultaten heeft geleid: Fryslân wist met een stijging van 755 hectare in 2019 een groei van 10% biologische landbouw te realiseren. De Friese biologische oppervlakte kwam hiermee uit op 8.314 hectare². Ook de komende periode zetten wij verder in op het vergroten van de biodiversiteit in onze provincie en de afbouw van het gebruik van pesticiden. Wij zijn daarom zo vrij om, voordat wij puntsgewijs ingaan op het initiatiefvoorstel, eerst een kort overzicht te geven van waar aan gewerkt wordt.

Omgevingsvisie en agenda biodiversiteit

In de provinciale Omgevingsvisie wordt de opgave herstel biodiversiteit als één van de 4 urgente opgaves genoemd. Via het toepassen van 9 principes is een werkwijze afgesproken, waar natuurinclusief werken onderdeel van uitmaakt. In het Programma 'Agenda Herstel biodiversiteit'³ die uw Staten in mei 2021 hebben vastgesteld, wordt deze opgave verder uitgewerkt.

In de agenda is een zestal thema's benoemd waarin we met andere overheden en groene organisaties gaan samenwerken. Als eerste wordt Biodiversiteit verder breed onder de aandacht gebracht in de diverse programma's waar de provincie aan werkt. Via de 'basis op orde' wordt in deze programma's de kansen voor biodiversiteit geagendeerd. Aan die basiskwaliteit wordt gewerkt via andere programma's zoals de agenda Landbouw en de Kaderrichtlijn water. Het tweede thema is 'verbindingen realiseren'. Daarbinnen wordt met gemeenten en waterschap een gezamenlijke visie opgesteld op de afstemming (en afspraken daarover) van het beheer van oevers en bermen van infrastructuur. Binnen het thema natuurinclusief werken zal ook nader aandacht worden besteed aan de vraag hoe binnen pachtvoorwaarden het begrip natuurinclusief/ biodiversiteit een prominentere plek kan krijgen. Tenslotte is bewustwording en educatie ook een thema binnen de Agenda herstel biodiversiteit. Via het onder de aandacht brengen van de waarde en het belang van een biodiverse leefomgeving, wordt beoogd om inwoners van Fryslân ook ontvankelijker te maken voor het mijden van gebruik van pesticiden.

Beleidskader biologische bodemkwaliteit en beleidsnotitie integraal bodembeleid

Momenteel wordt vanuit het herstelprogramma biodiversiteit gewerkt aan een geactualiseerd beleidskader voor onder andere de biologische bodemkwaliteit. Ook vanuit de landbouwagenda wordt gewerkt aan natuur inclusieve landbouw, waarbij ook verdienenmodellen aan de orde komen om organische stof in de bodem te bevorderen. Verder werken we samen met Groningen en Drenthe aan het project bodemgezondheid Noord-Nederland. In dit project wordt gekeken naar diverse vormen van bemesting en de impact

² Resultaat 19 van het bestuursakkoord.

³ Resultaat 9 uit het bestuursakkoord.

daarvan op het micro bodemleven (bacteriën, schimmels en DNA). Het doel is om inzichtelijk te krijgen met welke handelingen de bodem uit zichzelf weerbaarder wordt.

Met de behandeling van de beleidsnotitie integraal bodembeleid in de Statencommissie op 20 oktober 2020 is ook het gebruik van pesticiden door de Staten aan de orde gesteld. In de 'Startnotitie bodem' zal hier in het voorjaar van 2022 aandacht aan worden besteed vanuit het nieuw op te stellen beleidskader.

Kaderrichtlijn Water en Regionaal Waterprogramma

De Provinciale bevoegdheden op het thema 'pesticiden gebruik' zijn beperkt. Wel kunnen we adresseren en stimuleren. Stimuleren doen we onder andere via het KRW-programma landbouw (Water, in samenwerking met Landbouw). Ook in het regionaal waterprogramma zijn acties op dit thema opgenomen. De definitieve KRW-nota 2022-2027 (KRW-programma landbouw) wordt op 15 december 2021 behandeld door uw Staten. Het Regionaal Waterprogramma wordt op dezelfde datum als ontwerp behandeld. De inspanning op dit thema zou vergroot kunnen worden ten opzichte van de voorstellen, maar daar zijn wel meer middelen en capaciteit voor nodig.

Verder lopen we op verschillende water-gerelateerde thema's tegen de problematiek rondom bestrijdingsmiddelen aan (o.a. KRW, ecologische waterkwaliteit, drinkwaterwinning). Zo is de import en gebruik van verboden bestrijdingsmiddelen een aandachtspunt. Het marktaandeel van illegale middelen is naar schatting 10% van de Europese pesticidenmarkt. Toepassing in Nederland is onbekend, omdat er alleen gemonitord wordt op legale middelen in grond- en oppervlaktewater. Mogelijk kunnen we op termijn onderzoek doen naar het gebruik van illegale middelen en gerichte maatregelen nemen om het gebruik van die middelen te verminderen.

Initiatieven landbouw /voedselproductie: o.a. The Potato Valley

Vanuit de Beleidsbrief Duurzame Landbouw (2015) streeft de provincie naar een duurzame, natuurinclusieve landbouw in 2025. Dit omvat onder andere het beperken van de emissies van bestrijdingsmiddelen. Vanuit dezelfde beleidsbrief stimuleert en faciliteert de provincie het project *The Potato Valley*, waarin een brede coalitie in en rond de akkerbouw in het noorden van Fryslân werkt aan verduurzaming van het akkerbouwsysteem. Bovengenoemd streven naar een duurzame, natuurinclusieve landbouw en het ondersteunen van *The Potato Valley* zijn ook deel van de (concept) Landbouwagonde 2021-2030, een verdere prioritering en concretisering van de doelen van de Beleidsbrief Duurzame Landbouw.

Via het spoor KRW-landbouw en drinkwater lopen zowel regionaal als landelijk acties (deels afgerond) zoals bezem door de middenkast (inzameling inmiddels verboden middelen), spuitvrije randen en weerbaardere bollenteelt (zie hierna). Ook in de nieuwe KRW-planperiode zijn we voornemens dergelijke initiatieven te ondersteunen.

In 2021 is er een opdracht verstrekt voor het uitvoeren van een verkenning naar oplossingen in de Friese bollen- (en pesticiden)problematiek. Deze verkenning is inmiddels opgeleverd en wordt deze maand (september 2021) aan ons voorgelegd. Om de aanbevelingen van de verkenning te realiseren wordt gewerkt aan het opzetten van een project in het veld. Afhankelijk van de grootte van dat project en de beschikbare financiering zal daarbij, naast de bollen- en sierteelt, bij voorkeur ook de akkerbouw (pootaardappelteelt) worden betrokken.

Via *The Potato Valley* is de Opgave Landbouw en Voedselproductie betrokken bij de themagroep Groene Gewasbescherming en het project AgriFuture. Dit akkerbouwsysteem van de

toekomst combineert zo veel mogelijk maatregelen gericht op duurzaamheid, biodiversiteit en landschap. Het ontwerp is opgesteld door SPNA, Wageningen Plant Research en Louis Bolk Instituut met veel inbreng van telers en andere stakeholders. De ambities liggen zeer hoog, zoals 90% reductie van gewasbeschermingsmiddelen, grotendeels te bereiken door een zorgvuldig doordachte ecologische inrichting.

Verder is de Opgave Landbouw en Voedselproductie betrokken bij de vereniging van agrariërs Ecolana. Hier probeert men de vruchtwisseling van akkerbouwers in de regio Holwerd-Ternaard te verruimen door samenwerking met melkveehouders. Daardoor neemt de bodemvitaliteit toe en de 'pool' van gewas-specifieke ziektekiemen in de bodem af.

Een ander spoor dat langs die weg bijdraagt aan vermindering van het middelengebruik is het streven naar natuurinclusieve landbouw, dat deel is van de (concept) Landbouwagonde, maar ook van het Agrarisch Natuurbeheer (ANLb). Ook maatregelen als strokenteelt dragen hieraan bij. De Opgave Landbouw heeft zich tenslotte aangemeld als stakeholder bij het EU-project SPRINT, dat zich richt op een transitie, weg van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen.

Veenweideprogramma 2021-2030

Binnen het Veenweideprogramma lopen momenteel een aantal proeven met maisteelt zonder gebruik van pesticiden. Ook is er met de Bond Friese Vogelwachten een pilot gestart met als doel, de biodiversiteit in mais op veen te vergroten met de kievit als gidssoort. Daarbij wordt geen glyfosaat gebruikt maar de techniek van strokenfrees wordt toegepast.

Initiatiefvoorstel en zienswijze

In het hiernavolgende geven wij eerst de hoofddoelstellingen van het voorstel weer, waarna wij ten aanzien van de verschillende voorgestelde sporen (in het voorstel ook wel 'overige doelstellingen' genoemd) ten behoeve van het bereiken van die doelen, onze zienswijze kenbaar maken.

Hoofddoel(stellingen)

1. Vanaf uiterlijk 2022 gebruikt de provincie Fryslân zelf geen pesticiden meer en worden deze ook niet meer gebruikt op provinciale (pacht)gronden.
2. Vanaf uiterlijk 2025 gebruiken de overige Friese overheden en bedrijven die in opdracht van de provincie werken geen pesticiden meer.
3. Uiterlijk in 2030 is het gebruik van deze middelen door overige partijen in Fryslân volledig afgebouwd.

Sporen

1. De provincie gebruikt zelf geen pesticiden.

Zienswijze: dit doel is reeds gerealiseerd. De provincie gebruikt geen insecticiden. Ook in het beheer van Friese natuurgebieden (NNN/N2000) worden geen insecticiden gebruikt. Gewasbeschermingsmiddelen worden wel zeer uitzonderlijk en als uiterste redmiddel ingezet.

2. De provincie schrijft gebruikers van provinciale grond – en in grondwatergebied – uiterlijk vanaf 2022 voor om geen pesticiden te gebruiken.
 - o Uiterlijk in 2022 wordt in de Provinciale Omgevingsverordening opgenomen dat in grondwaterbeschermingsgebieden het gebruik van pesticiden wordt uitgesloten.

Zienswijze: sinds 2018 wordt in het pachtbeleid actief gestuurd op het vergroten van de biodiversiteit en maximaal maatschappelijk rendement. Zo wordt er een toetsingskader gehanteerd waarin de aandacht voor natuur zwaar weegt⁴. Hiermee is ons pachtbeleid reeds vergelijkbaar met het pachtbeleid van de provincie Limburg, waarnaar in het voorstel verwezen wordt. We staan in beginsel positief tegenover nadere voorwaarden in het pachtbeleid en wij zijn bereid om de haalbaarheid daarvan nader te onderzoeken. Eén van de vraagpunten is bijvoorbeeld wat de impact van het handmatig/mechanisch verwijderen van het onkruid op de bedrijfsvoering is. De bedrijfsarealen (aangekochte agrarische ruilgronden) zijn namelijk veelal 80 ha of groter. Kunnen en willen pachters hier in mee gaan? Welke gevolgen heeft dat voor de pachtopbrengsten en de duur van de overeenkomsten? Hoe zit het met de verkoopbaarheid van deze landbouwgronden en vooral: is het aannemelijk dat bij de verkoop (extra) pesticiden door de koper worden toegepast ten behoeve van de bruikbaarheid? Momenteel wordt het pachtbeleid herzien, welke eind oktober 2021 moet worden vastgesteld. Dit brengt met zich mee dat wij het voornoemde onderzoek betrekken bij het opstellen van het daaropvolgende pachtbeleid. Overigens willen wij voor agrarische ruilgronden die de provincie in bezit heeft, plekgewijze bestrijding van probleemkruiden blijven toestaan.

Voor wat betreft het voorstel ten aanzien van de Provinciale Omgevingsverordening: door ons wordt de landelijke regelgeving gevolgd voor wat betreft grondwaterbeschermingsgebieden. Krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn er namelijk bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden toegestaan. Wanneer de provincie wil afwijken van die landelijke regels, moet de provincie dat goed kunnen motiveren. Het grondwaterbeschermingsbeleid wordt geëvalueerd om zodoende te komen tot een toekomstbestendig grondwaterbeschermingsbeleid. Het één en ander wordt ook geborgd in de Omgevingsverordening. Wij stellen daarom voor om het voorstel bij voornoemde evaluatie te betrekken. Mocht uit de evaluatie volgen dat het gebruik van pesticiden in grondwaterbeschermingsgebieden uitgesloten moet worden, dan is het niet mogelijk om dat nog te verankeren in de Omgevingsverordening die (waarschijnlijk) per 1 juli 2022 in werking treedt. Op zijn vroegst kan het worden betrokken in een eerste herziening van de Omgevingsverordening.

3. De provincie stimuleert contractpartners om geen pesticiden te gebruiken.
 - o *Uiterlijk vanaf 2022⁵ worden bij aanbestedingen en opdrachtverleningen stimulerende EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving)-criteria opgenomen in de voorwaarden en geldt voor contractpartners een nullijn voor het gebruik van pesticiden.*
 - o *Uiterlijk in 2022 wordt in alle toepasselijke provinciale subsidieverlening als voorwaarde opgenomen dat geen pesticiden worden gebruikt.*

Zienswijze: voor wat betreft het opnemen van EMVI-criteria in de voorwaarden: uit landelijke wet- en regelgeving volgt een algeheel verbod van het gebruik van pesticiden per 2023 op sportvelden. Verder is in het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden onder andere bepaald dat het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen die geen toelating (meer) hebben van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, verboden is. Ook mogen overheden geen bestrijdingsmiddelen meer gebruiken op verharde oppervlakten zoals stoepen en straten. Daarnaast is het niet

⁴ Voor de uitgangspunten verpachting 2021 zie: [Uitgangspunten verpachting 2021.pdf \(fryslan.frl\)](#)

⁵ In het voorstel worden twee jaartallen genoemd: 2022 en 2024. Wij gaan er vanuit dat 2022 bedoeld is.

meer toegestaan om deze middelen in de groenvoorziening te gebruiken. Biociden zijn alleen nog toegestaan wanneer er geen andere oplossing mogelijk is en bijvoorbeeld de veiligheid in het geding is. Deze wetgeving is sinds 2017 van kracht. Sindsdien is het gebruik van deze middelen door overheden zeer sterk gedaald (in 2018 vijf keer zo weinig als in 2013, nieuwe monitoringsresultaten worden in 2023 verwacht)⁶.

Deze verboden gelden ook voor bedrijven die in opdracht van de overheden werken. Daarmee is er geen aanleiding om EMVI- criteria op te nemen in de voorwaarden voor aanbesteding. In zoverre wordt het voorstel ontraden. Immers, het middelengebruik is in landelijke wet- en regelgeving voor overheden en opdrachtnemers sterk aan banden gelegd en dit heeft tot goede resultaten geleid. Ten overvloede merken wij nog op dat op 7 januari 2020 de fractie GrienLinks schriftelijke vragen heeft gesteld inzake het gebruik van bestrijdingsmiddelen. In de beantwoording van die vragen hebben wij ook laten weten dat de door de provincie aanbestede diensten en werken moeten voldoen aan landelijke wet- en regelgeving als het gaat om het gebruik van pesticiden. Er is op dit gebied geen provinciale regelgeving. Dit brengt ook met zich mee dat wij bij de aanbesteding van diensten en werken geen aanvullende criteria kunnen opnemen in de EMVI-voorwaarden.

Het voorstel om de voorwaarde dat geen pesticiden mogen worden gebruikt in alle toepasselijke provinciale subsidieverlening op te nemen, ontraden wij eveneens. Vanuit het programma KRW-landbouw werken wij bijvoorbeeld aan het verminderen van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu. Wanneer we als voorwaarde voor deelname aan een dergelijk project - gericht op het verminderen van nutriëntenemissie - stellen dat er géén middelen meer ingezet mogen worden op de bedrijven van deelnemers verwachten wij dat de belangstelling om mee te doen aan dergelijke projecten sterk daalt. Wij hebben een hoge deelnamegraad nodig om onze doelstellingen te behalen. Een dalende belangstelling heeft dan een negatief effect op deze doelen terwijl de situatie rondom bestrijdingsmiddelen niet verbetert. Het is dus van belang om vooral ook de effecten van dergelijke voorwaarden in ogenschouw te nemen en per regeling een afgewogen keus te maken.

4. De provincie stimuleert andere overheden in Fryslân om geen pesticiden te gebruiken.
 - o *Stel een provinciaal convenant op en richt een bestrijdingsmiddelentafel op/sluit aan bij een bestaand overleg⁷.*

Zienswijze: het voorstel om een provinciaal convenant op te stellen met lokale overheden en een bestrijdingsmiddelentafel op te richten, ontraden wij. Uit onze zienswijze ten aanzien van spoor 3 volgt dat het opstellen van een dergelijk convenant en bestrijdingsmiddelentafel geen meerwaarde heeft, gelet op de geldende (effectieve) landelijke wet- en regelgeving. Het middelengebruik door overheden en diens opdrachtnemers is de afgelopen jaren al sterk beperkt. Nog los daarvan ligt het buiten de bevoegdheidsfeer van de provincie om van andere overheden te verlangen om helemaal geen pesticiden meer te gebruiken. Wel onderzoeken wij in hoeverre wij dit thema nader onder de aandacht kunnen brengen bij het permanent comité landelijk gebied (PCLG), een overlegstructuur met veel verschillende partijen en actoren uit het veld.

⁶ [Gebruik bestrijdingsmiddelen overheden fors gedaald \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/onderwerpen/landbouw-landgebruik/landbouw-landgebruik)

⁷ Met als deelnemers: lokale overheden, bedrijfsleven, inwoners, land- en tuinbouwsector, terreinbeherende organisaties, (groot) grondbezitters, natuurorganisaties, onafhankelijke deskundigen/wetenschappers en overige stakeholders.

5. De provincie stimuleert particulieren in Fryslân om geen pesticiden te gebruiken.
 - o *Er loopt uiterlijk in 2023 een voorlichtingscampagne. Verkooppunten en onderwijsinstellingen worden gestimuleerd om voorlichting te geven over de risico's van het gebruik van de pesticiden.*
 - o *Het percentage pesticiden dat particulieren in Fryslân toepassen is in 2025 met minstens 25% gedaald ten opzichte van 2022.*
 - o *De provincie stimuleert dat medicijngebruikers worden voorgelicht over de plicht om medicijnresten in te leveren.*
 - o *Er wordt een bestrijdingsmiddelentafel opgericht/ aangesloten bij een bestaand overleg⁸.*

Zienswijze: zoals in de beantwoording van de schriftelijke vragen van GrienLinks d.d. 7 januari 2020 uiteengezet, is ons niet bekend hoeveel pesticiden door derden worden gebruikt in de provincie Fryslân. Wel is er het landelijk meetnet bestrijdingsmiddelen en hebben we vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) een monitoringsplicht ten aanzien van grondwater (provincie) en oppervlaktewater (Wetterskip Fryslân). Indirect kunnen we daarmee wel trends afleiden over middelengebruik in algemene zin, maar de herkomst van de middelen is niet altijd even duidelijk. Het koppelen van het voorstel aan de genoemde percentages ontraden wij dan ook omdat we verwachten dat we niet dermate concreet kunnen monitoren.

Zoals hiervoor genoemd, wordt binnen de Agenda Herstel biodiversiteit ook gewerkt aan het thema bewustwording en educatie. Via het onder de aandacht brengen van de waarde en het belang van een biodiverse leefomgeving, wordt beoogd om inwoners van Fryslân ook ontvankelijker te maken voor het mijden van gebruik van pesticiden. Kortom: er wordt al gewerkt aan voorlichting. Verder blijven we, daar waar het kan, in de bestaande overlegstructuren pleiten voor een afname van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen (bijvoorbeeld in het FBWK: het Fries bestuursakkoord waterketen, van het Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten, Vitens en de provincie). We kunnen aanvullende acties ondernemen om verminderd middelengebruik door particulieren te stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan een voorlichtingscampagne voor dierenartsen (welke alternatieven zijn er voor pesticidgebruik bij huisdieren), in supermarkten (welke milieuvriendelijke alternatieven zijn er voor de aangeboden middelen in supermarkten?) en tuincentra. Deze acties hebben ons inziens meerwaarde omdat er in grond- en oppervlaktewater middelen worden aangetroffen die een specifiek huishoudelijk toepassingsbereik kennen. Op dit moment hebben we geen middelen en capaciteit beschikbaar om dergelijke campagnes tot uitvoering te brengen. We zijn bereid om te onderzoeken wat er nodig is om het voornoemde te realiseren en met een voorstel te komen bij een volgende Berap.

6. De provincie stimuleert organisaties, bedrijven en (groot)grondbezitters in Fryslân om geen pesticiden te gebruiken.
 - o *Er loopt uiterlijk in 2023 een voorlichtingscampagne.*
 - o *Het percentage pesticiden dat organisaties en bedrijven in Fryslân toepassen is in 2025 met minstens 25% gedaald ten opzichte van 2022.*
 - o *De provincie zoekt samenwerking met Innovatiepact Fryslân op het gebied van hun ambitie voor een schoon en giftvrij Fryslân.*

⁸ Met als deelnemers: lokale overheden, bedrijfsleven, inwoners, land- en tuinbouwsector, terreinbeherende organisaties, (groot) grondbezitters, natuurorganisaties, onafhankelijke deskundigen/wetenschappers en overige stakeholders.

Zienswijze: zie onder 'Uitvoering Bestuursakkoord 2019-2023' en zienswijze spoor 5.

7. Samenwerking zoeken met landbouw, tuinbouw, het overige bedrijfsleven en aannemers in Fryslân, en stimuleren van alternatieven.
 - *De provincie treedt in overleg met toeleveranciers van de landbouw.*
 - *Uiterlijk in 2022 wordt een subsidieregeling opgesteld voor kennisontwikkeling over gifvrije alternatieven pesticiden en voor (landbouw)bedrijven die een omslag maken naar gifvrije middelen.*
 - *Er wordt gekeken naar de mogelijkheden van het oprichten van een living lab naar het voorbeeld van Dairy Valley.*
 - *De provincie zoekt samen met de land- en tuinbouw naar goede verdienmodellen.*

Zienswijze: zie onder 'Uitvoering Bestuursakkoord 2019-2023' en zienswijze spoor 9 voor wat betreft de voorgestelde subsidieregelingen.

8. De provincie stimuleert land- en tuinbouw in Fryslân om geen pesticiden te gebruiken.
 - *Het percentage pesticiden dat land- en tuinbouw in Fryslân toepassen is in 2025 met minstens 25% gedaald ten opzichte van 2022.*
 - *Het percentage pesticiden dat de land- en tuinbouw in Fryslân toepast is uiterlijk vanaf 2030 gedaald naar 0%.*

Zienswijze: zie onder 'Uitvoering Bestuursakkoord 2019-2023'. Daarnaast merken wij op dat, nog los van wat is afgesproken in het Bestuursakkoord (zie hierna, onder 'voorgesteld besluit') het niet haalbaar – en ook niet realistisch is – om het gebruik van pesticiden in Fryslân binnen de periode van 2021-2030 volledig af te bouwen naar 0%.

9. De provincie vraagt het Rijk om meer te sturen op het ontwikkelen van alternatieven en om meer capaciteit bij de NVWA voor controles te vragen.

Zienswijze: voor wat betreft de lobby richting het Rijk om het ontwikkelen van alternatieven meer te sturen: het Rijk zet al in op het stimuleren van duurzame gewasbescherming. Dit is onder andere verankerd in de tweede nota duurzame gewasbescherming 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst'. Daarnaast worden door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) de nodige regelingen uitgevoerd om biologische landbouw te stimuleren en de kennis daarover te vergroten⁹. Daar waar mogelijk grijpen wij uiteraard bestaande overlegstructuren aan om bij het Rijk de urgentie van het vinden van alternatieve middelen te ontwikkelen, maar extra inzet op dit thema wordt op dit moment ontraden gelet op het voorgaande.

Voor wat betreft de lobby om meer capaciteit bij het NVWA te generen: op 15 september jl. zijn de inspectieresultaten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden 2020 openbaar gemaakt. Daaruit volgt dat de naleving van de toepassingsvoorwaarden van gewasbeschermingsmiddelen aanzienlijk is verbeterd. Het nalevingspercentage is van 2017 tot in 2020 van 41 naar 78 procent gestegen. In het rapport noch de presentatie van de cijfers wordt genoemd dat de controles geprioriteerd zijn in verband met beperkte capaciteit dan wel dat er behoefte is aan meer capaciteit. Wij ontraden dan ook het

⁹ [Biologische landbouw \(categorie 3\) | RVO.nl | Rijksdienst](#), [Subsidie om te leren over duurzamere landbouw | RVO.nl | Rijksdienst](#), [Duurzaam boeren | RVO.nl | Rijksdienst](#)

voorstel op dit punt te bekrachtigen, omdat er niet genoeg argumentatie is om te pleiten voor extra capaciteit.

Voorgenomen besluit

Met het voorstel wordt uw Staten het volgende besluit voorgesteld:

1. De nota "Naar een schone en gezonde leefomgeving: *afbouw gebruik van pesticiden in Fryslân 2021-2030*" vast te stellen;
2. In te stemmen met de doelstellingen in het initiatiefvoorstel "Naar een schone en gezonde leefomgeving: *afbouw gebruik van pesticiden in Fryslân 2021-2030*";
3. Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven voor een nadere uitwerking in een uitvoeringsplan voor afbouw van het gebruik van pesticiden in Fryslân en dit uitvoeringsplan uiterlijk maart 2022 ter kennisgeving voor te leggen aan Provinciale Staten;
4. Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven voor monitoring van de realisatie van de doelstellingen in het initiatiefvoorstel, waarin de uitgangspunten voor monitoring worden meegenomen zoals voorgesteld in de bijbehorende nota;
5. Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven voor een tussenevaluatie in 2025 en eindevaluatie in 2030, waarin de uitgangspunten voor evaluatie worden meegenomen zoals voorgesteld in de bijbehorende nota, en de evaluaties voor te leggen aan Provinciale Staten.

Zienswijze: wij ontraden de bekrachtiging van het volledige initiatiefvoorstel, maar wij zijn zeker bereid om een aantal onderdelen van het voorstel nader te onderzoeken en uit te werken. Het gaat dan om de volgende punten:

- Aanpassing van het pachtbeleid. Eind oktober 2021 moet het aangepaste beleid worden vastgesteld. Het is niet haalbaar om het voorstel daarbij te betrekken. Het onderzoek wordt daarom betrokken bij het daaropvolgende pachtbeleid;
- Bij de evaluatie van het grondwaterbeschermingsbeleid wordt het voorstel ten aanzien van het verbieden van het gebruik van pesticiden in die gebieden betrokken en zo nodig verankerd in de Omgevingsverordening. Het één en ander kan niet meer worden betrokken bij de Omgevingsverordening die – waarschijnlijk – op 1 juli 2022 in werking treedt, maar wel bij de eerstvolgende herziening van de Omgevingsverordening;
- Het stimuleren van andere overheden om helemaal geen pesticiden meer te gebruiken binnen het PCLG (wordt direct geïmplementeerd);
- Wij brengen de benodigde middelen en capaciteit in kaart waarmee wij kunnen onderzoeken hoe particulieren en bedrijven kunnen worden gestimuleerd om geen pesticiden te gebruiken.

Ten aanzien van het laatstgenoemde punt bedraagt een eerste, globale inschatting van de benodigde middelen voor de uitvoering tussen de €50.000 - €100.000. Wij komen daarop terug bij een volgende Berap met een nadere uitwerking. De overige drie punten die door ons nader worden onderzocht en uitgewerkt, worden uitgevoerd binnen de regulier beschikbare middelen.

De redenen om het initiatiefvoorstel niet volledig over te nemen zijn:

- Er wordt door ons al aan veel van de voorgestelde punten gewerkt: het is al gerealiseerd, of het is in voorbereiding. Kortom: we zetten al veel in op dit thema.
- Een aantal voorstellen vallen buiten onze bevoegdheidsfeer. De Rijksoverheid heeft ten aanzien van dit thema de wet- en regelgevende bevoegdheden. Dit maakt dat we als provincie geen bevoegdheden hebben om zaken van derden af te dwingen.

- Ook de Rijksoverheid heeft de afgelopen jaren stevig ingezet op dit thema. Dat maakt dat er ook veel bereikt is als het gaat om bijvoorbeeld de inzet van pesticiden door overheden en diens opdrachtnemers.
- In het Bestuursakkoord 2019-2023 hebben we afgesproken dat de betrokkenen in de landbouw de weg naar een betere balans met biodiversiteit zelf moeten invullen en afleggen, wij kunnen ondersteunen. Hierbij letten we wel op het feit dat de overgang naar een meer op kwaliteit dan kwantiteit gerichte landbouw kostbaar is, op het behoud van onze status als dé landbouwprovincie van Nederland en ook onze sterke internationale positie. Juist deze positie is van belang om het verdienmodel van de landbouw op termijn te kunnen vernieuwen. Daarnaast hebben we in het Bestuursakkoord 2019-2023 afgesproken dat wij het aandeel biologische landbouw willen stimuleren en faciliteren, waarbij de vrijheid van de ondernemer om al dan niet voor biologisch te kiezen wordt gerespecteerd. Het voorliggende voorstel gaat veel verder dan dat.
- Nog los van wat er in het Bestuursakkoord is afgesproken, komen wij tot de conclusie dat het hoofddoel van het voorstel, namelijk om het gebruik van pesticiden in Fryslân binnen de periode van 2021-2030 volledig af te bouwen naar 0% niet haalbaar en ook niet realistisch is¹⁰.

Tot slot adviseren wij de initiatiefnemers om het voorstel met betrokken partijen uit de samenleving te bespreken. Indien nodig kunnen wij u hierbij ondersteunen.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, voorzitter
voor deze, de loco-voorzitter

R.E. Bouius - Riemersma, MBA MCM, secretaris

¹⁰ Niet alleen met het oog op de afspraken zoals verankerd in het Bestuursakkoord maar bijvoorbeeld ook gelet op het feit dat bijvoorbeeld de teelt van poot aardappelen economisch in Fryslân en voor de voedselvoorziening in het buitenland van groot belang is. Te exporteren poot aardappelen moeten aan strenge fytosanitaire eisen voldoen en het is de vraag of die haalbaar zullen zijn zonder enig gebruik van middelen.